Miten ongelmalohkoja korjaamalla voidaan auttaa vesistöjä?

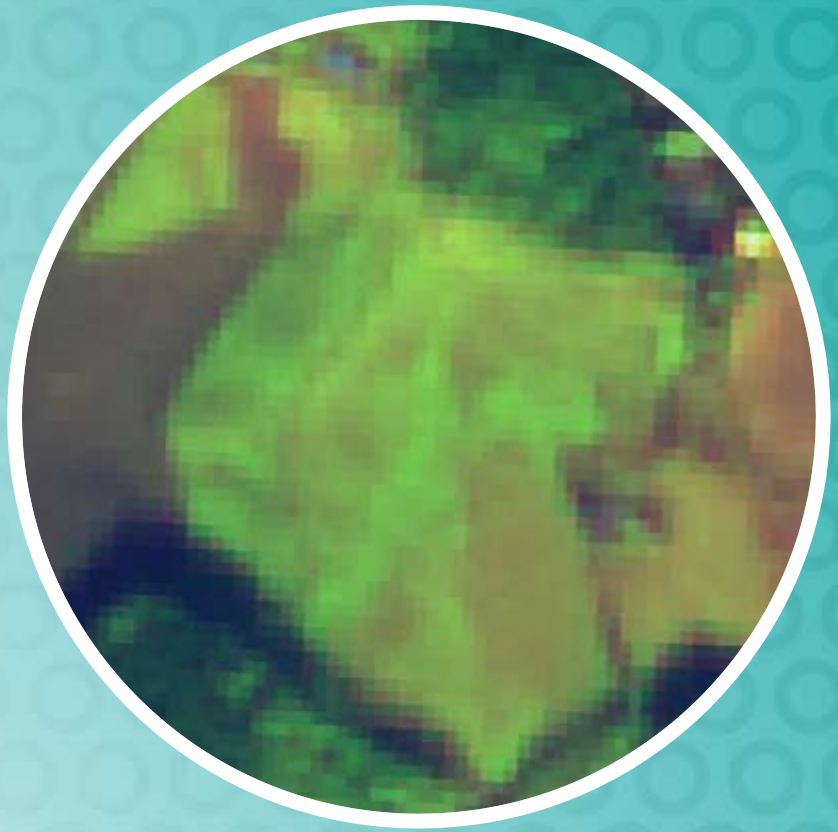

Tuomas Mattila
Suomen ympäristökeskus SYKE
28.2.2020

SYKE

CARBON ACTION
STN MULTA

Kilpiän tila

Hyviä ja huonoja peltoja?

Kuvat: Jukka Rajala, HY Ruralia, OSMO hanke

SYKE

Ei ole tasaisesti jakautunut

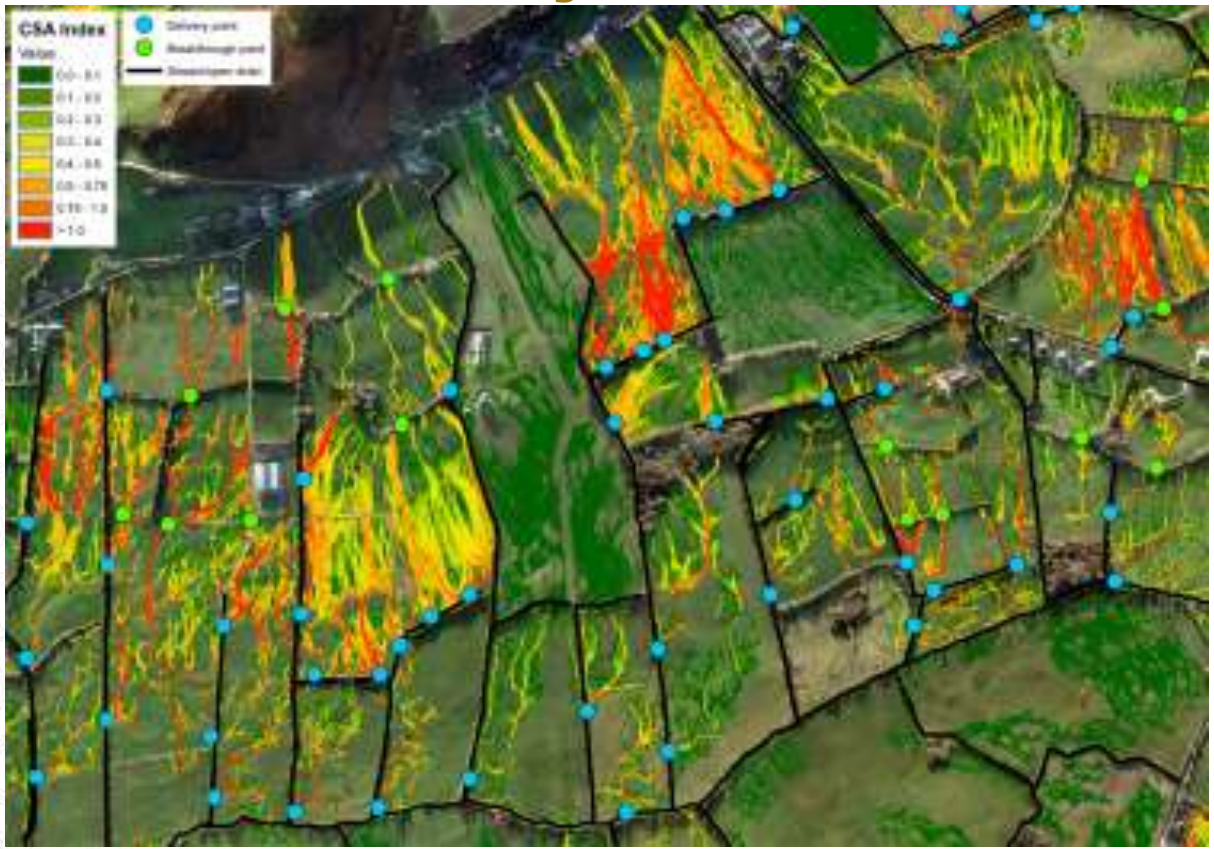

"A Sub-Field Scale Critical Source Area Index for Legacy Phosphorus Management Using High Resolution Data." *Agriculture, Ecosystems & Environment* 233 (October 3, 2016): 238–52. https://doi.org/10.1016/j.agee.2016.09.012.

"-- the CSA approach identified **1.1–5.6%** of catchment areas at highest risk of legacy soil P transfers, --"

SYKE

Salaoja- ja pintavaluntaa

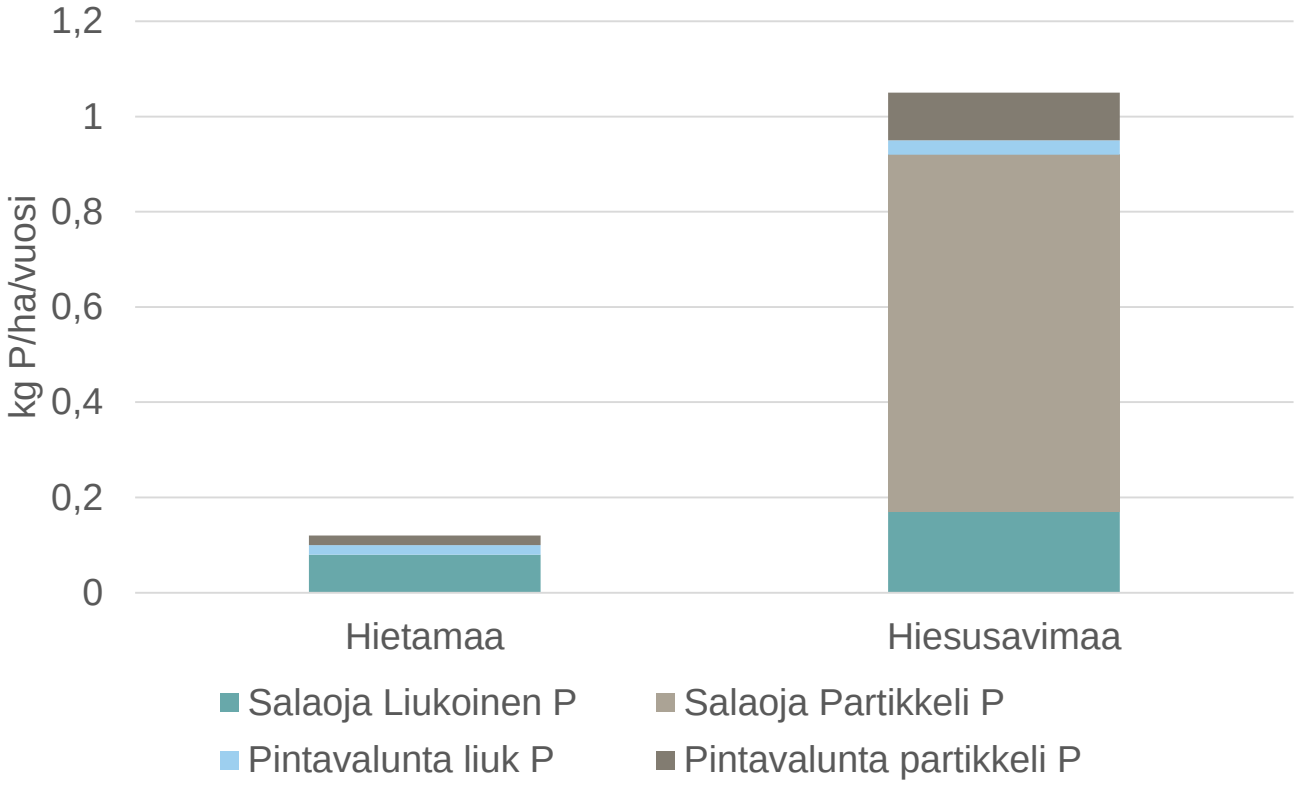

Johnsson et al. 2019

Vesistön kannalta ongelmalohkot, tiivis, makrohuokoinen, fosforinen

Kuvat Jukka Rajala

Vesitalous ja rakenne A ja O

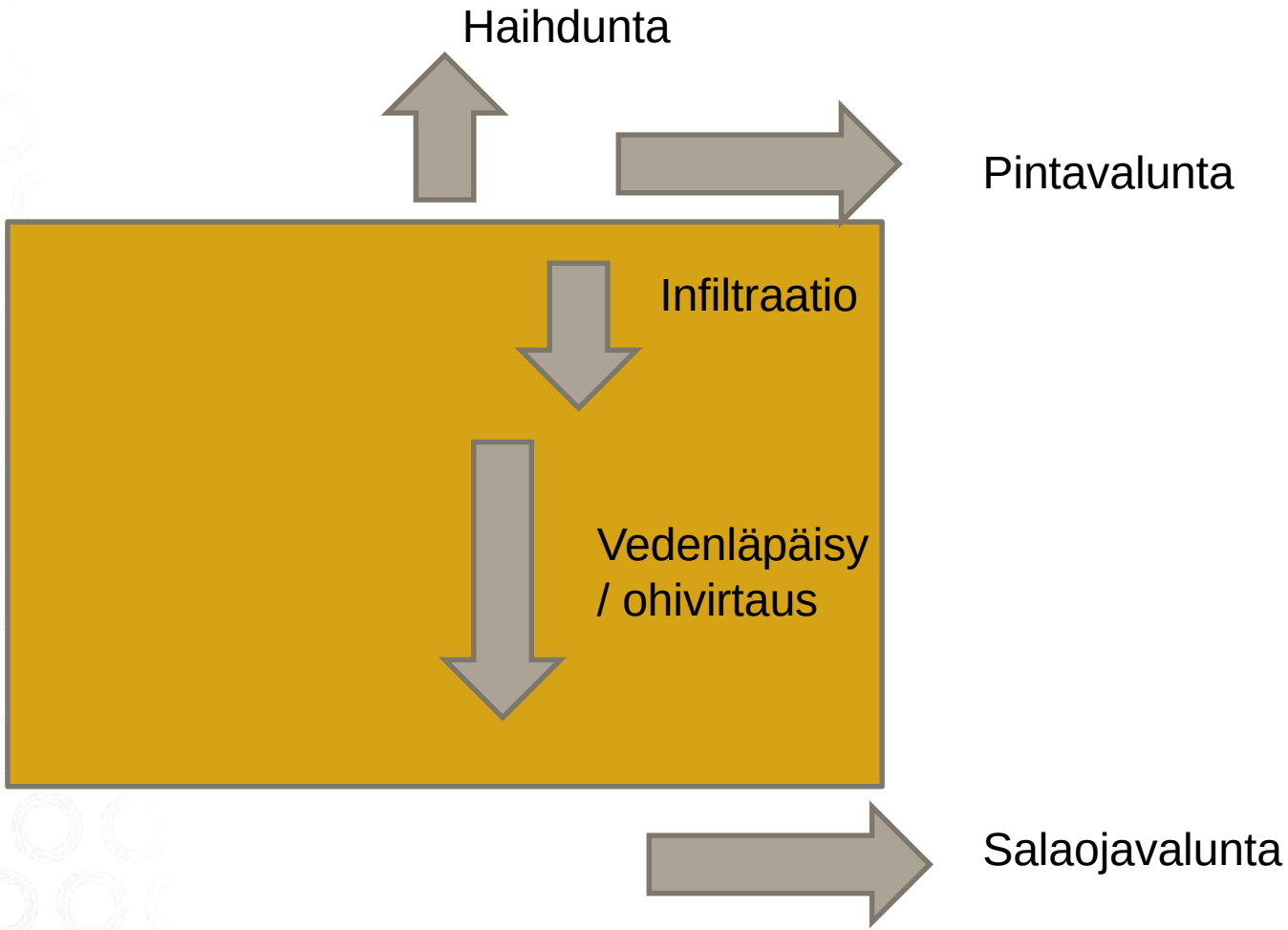

SYKE

Perintöfosfori

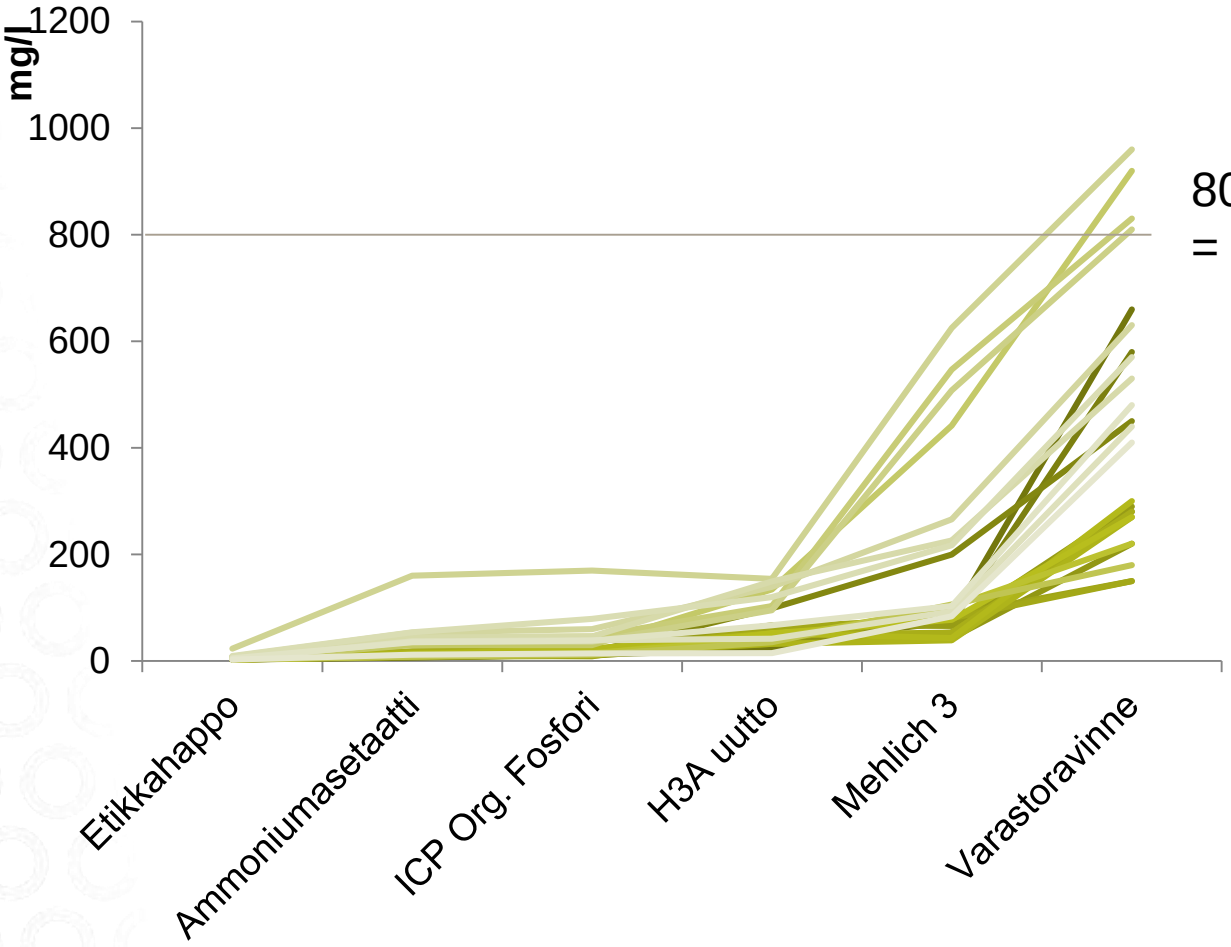

800 mg/l
= 1600 kg/ha

SYKE

Pitkäaikaiset vesistövaikutukset

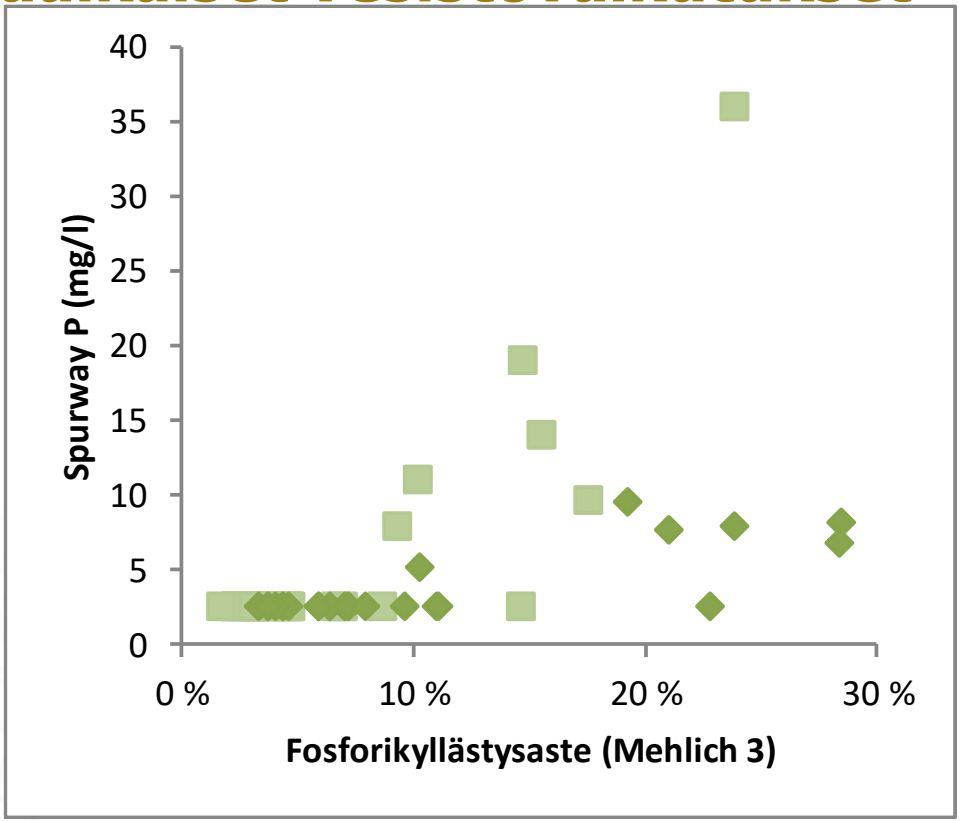

SYKE

Fosforitase ja fosforin kertyminen, tiivistymät

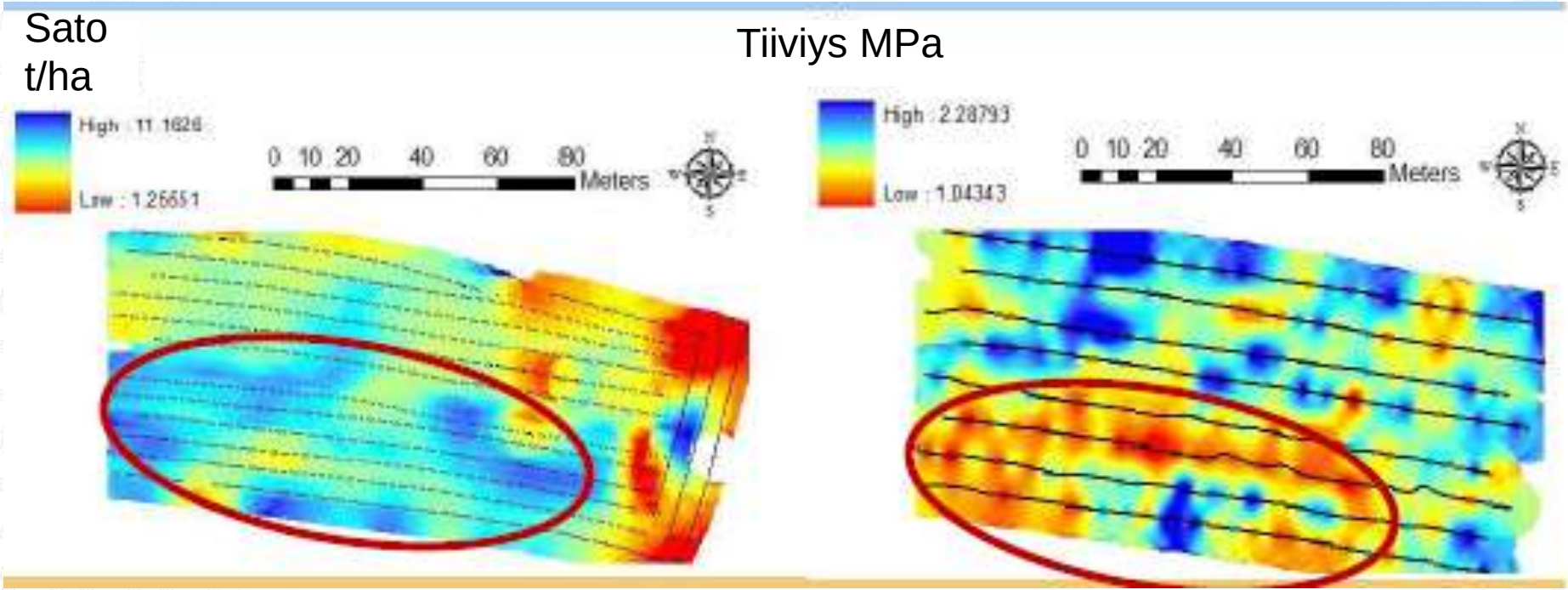

Kuva: Thomas Keller, SLU
https://luomu.fi/tietopankki/maan-rakenne-tiivistyminen-ja-muokkaus-kurssin-aineistot-aaniversiona/

Tiivistymä monessa mielessä ongelmallinen

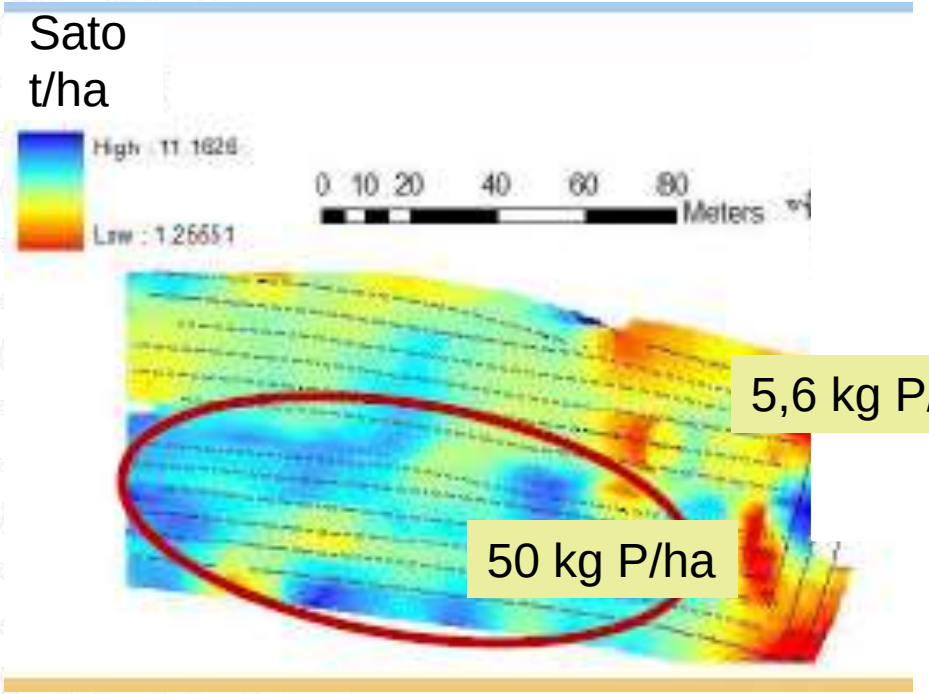

Jos koko lohkolle laitetaan 16 kg P/ha
… osalla lohkosta fosforitase +10 kg/ha
… osalla lohkosta fosforitase -35 kg/ha

Kuva: Thomas Keller, SLU
https://luomu.fi/tietopankki/maan-rakenne-tiivistyminen-ja-muokkaus-kurssin-aineistot-aaniversiona/

Perintö 2: salaojat ja kuivatusjärjestelmä

SYKE

Kuivatusjärjestelmän mitoitus: 60 cm, 9 mm/vrk

Kuva 10. Kaksi laskuaukkoa, joista kummastakaan ei tule riittävästi vettä mitoitusvirtaamaan nähden. (Oikealla 2,5 litraa sekunnissa, ojaston koko 4,3 hehtaaria.) Kuva: Tuomas Mattila.

1 l/sek/ha

Kuopat kuivat. ✔

Kuva 3. Vasemmanpuoleiseen kuoppaan kertyi heti kaivamisen jälkeen vettä. Märkään aikaan kuopassa pysyy vettä. Kuivatus on riittämätön. Oikeanpuoleinen kuoppa pysyy kuivana ja kuivuu heti runsaiden sateiden jälkeen. Kuivatus on riittävä. Kuvat: Jukka Rajala 19.10.2017.

SYKE

Kun kaikki toimii niin kuin pitääkin

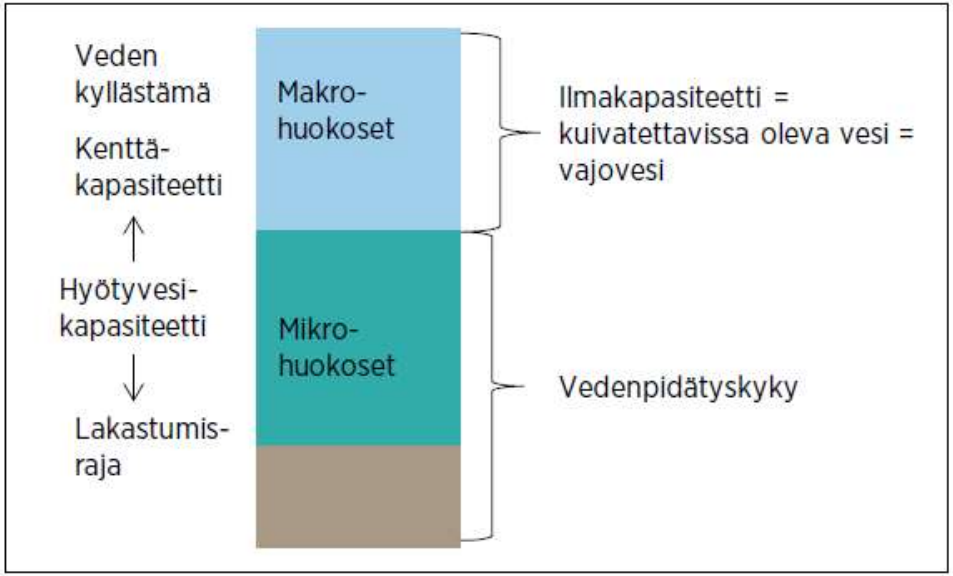

- Ojien puolivälissä kuivatussyvyys 60 cm
- Ilmakapasiteettiä = väliaikainen vesivarasto:

15 % x 600 mm = 90 mm

- Kuivatusteho 9 mm/vrk
  - Ylimäärän tasainen purkautuminen
  - 63 mm/viikko

SYKE

Kun kaikki toimii niin kuin pitääkin: haihdutus

SYKE

Yhteytysaika ja voimakkuus

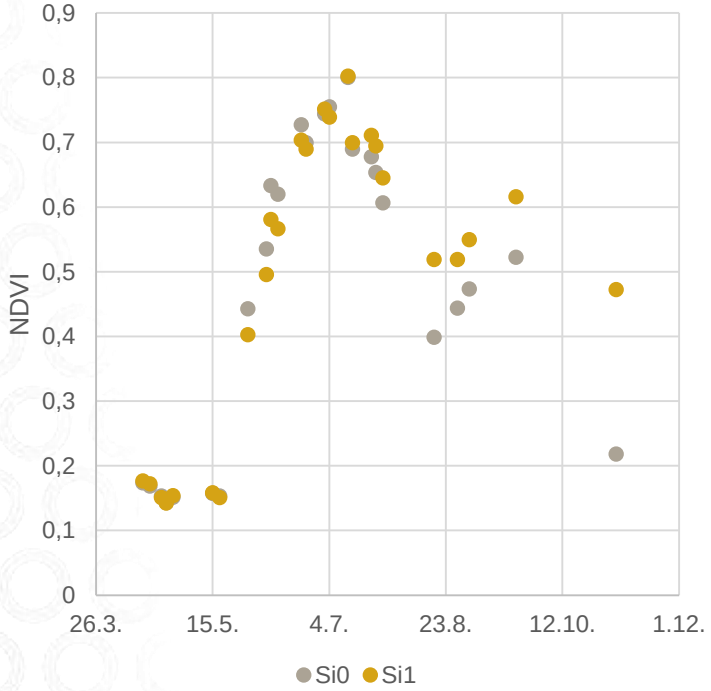

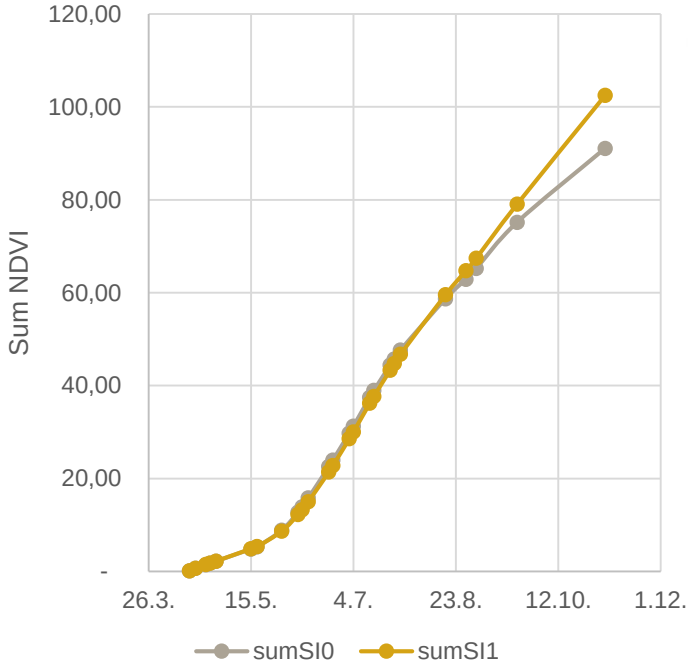

Härkäpapu: Itä-Uusimaalainen pelto, aluskasvina italian raiheinä

Erot infiltraatiossa ja vedenpidätyskyvyssä

Carbon Action lohkotiedot 2019 https://zenodo.org/record/3670654

mm/h

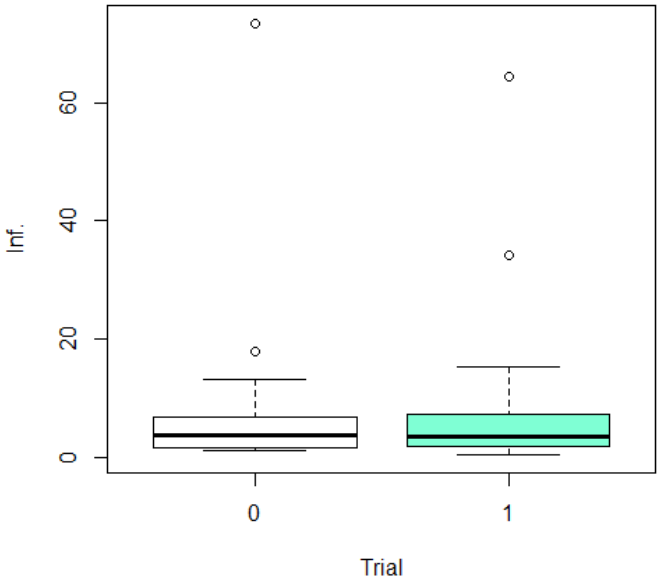

g/g

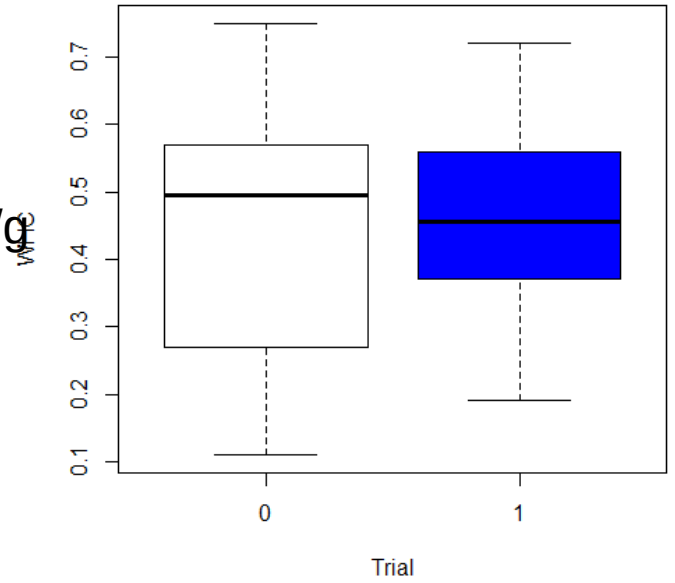

0,5 g/g on noin 100-150 mm ruokamultakerroksessa

SYKE

Kuivatuksen kunnon selvittämisen työkalut

- Prosessikaavio
- Lähdetään helpoista
- Edetään kalliimpiin

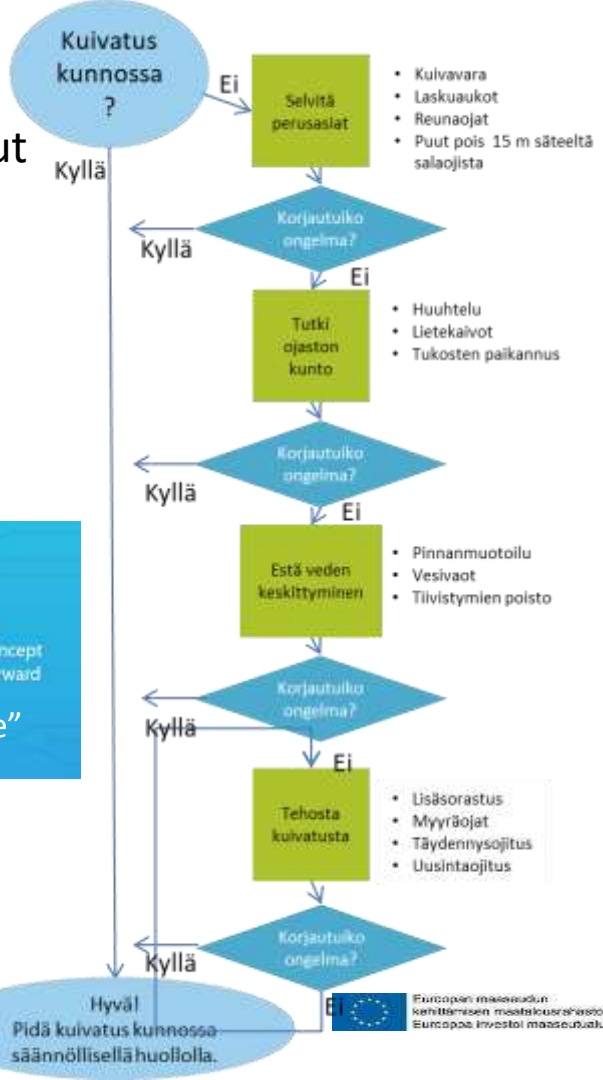

Pelto voi olla monella tapaa rikki

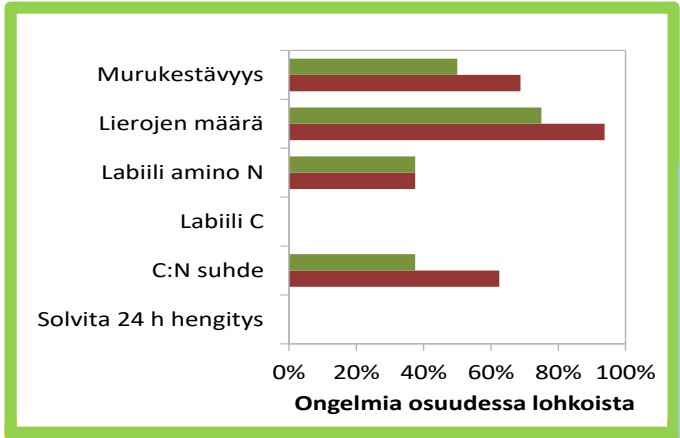

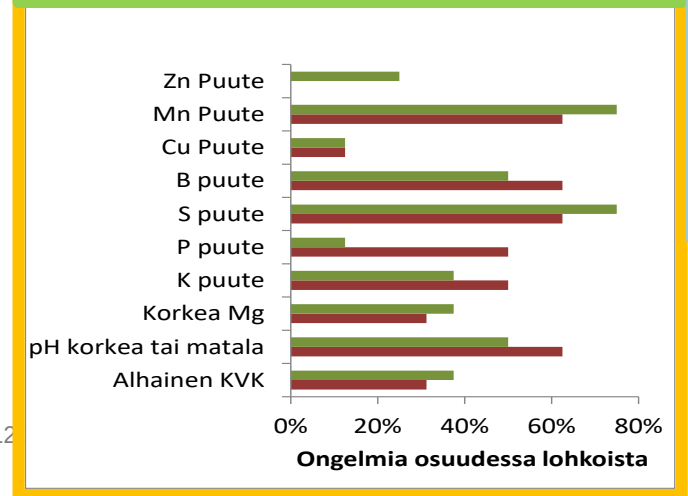

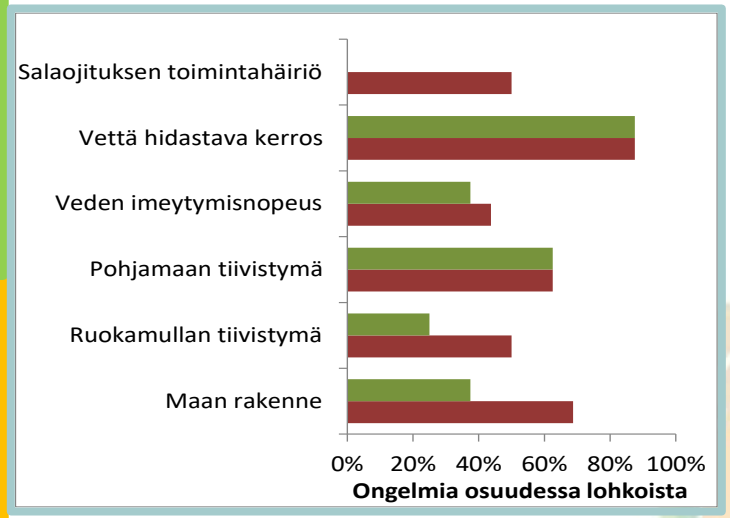

Lisäksi kuivatusongelmat…

						Heikko vedenläpäisy			
Tila	Lasku-aukot	Reuna-ojat	Tukos	Liete-kaivo	Pinnan-muodot	0-5 cm	5-35 cm	35-60 cm	60-150 cm
He	x		?				x	x	x
Hy	(x)	x			x		x	x	x
Ju	x		?		x		x	x	x
Kä						x			
Lu	x					x		x	
Ha						x	x		
Pa		x		x	x			x	
Sa					x		x		

Esimerkki lohkon kunnostuksesta (OSMO HY lohko)

- Vedenläpäisykyky heikko
- Pellon märkyyden sieto heikko
  => Pohjavesi nousee ruokamultakerrokseen

Hy –lohkolla salaojitus 1965 ja kunnostus

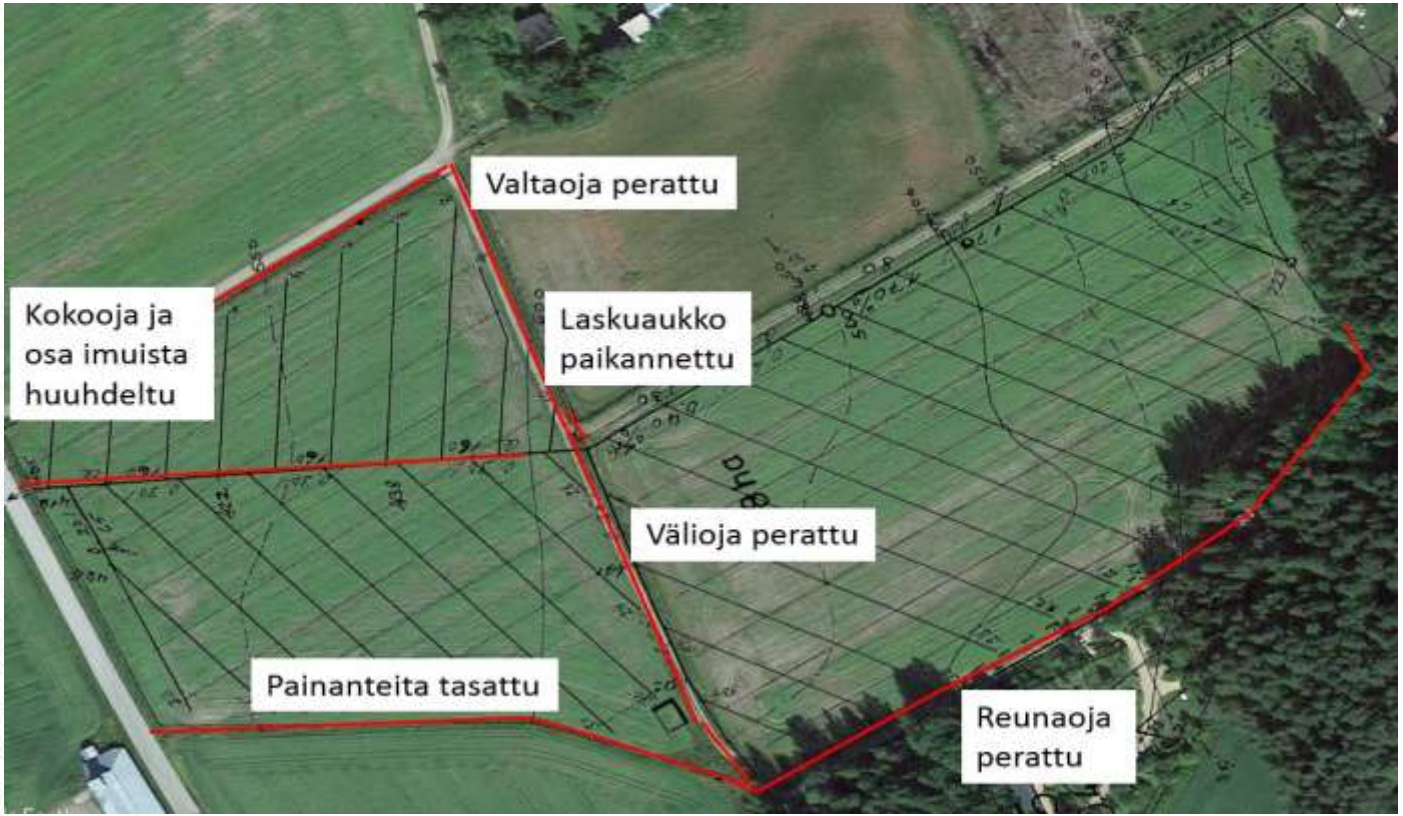

SYKE

Vaikutukset Hy 2017

HY 1 4.7.2017
2016: Ruisvirna+Jankkuroitu+Kipsi

HY 0 4.7.2017
2016: Ruisvirna

SYKE

https://maan-kasvukunto.fi > Tutkimusraportit

Toimenpiteet: kuivatus, rakenne, rajoitteet, kasvipeite

- Tunnista, mikä pellolla on vikana
  - Toimiiko kuivatus? Oikeasti?
  - Mikä rakenne? Imeytyykö vesi?
  - Onko lohkolla eroja kasvussa? Miksi?
  - Kuinka kasvit voivat? Mikä on tarvittava lannoitustaso?
  - Maksimoi haihdunta, minimoi pintavalunta

SYKE

Carbon action tilat = 108 tilaa

- Kerääjäkasvit
- Monilajiset nurmet
- Syväkuohkeutus
- Maaparannus-aineet
- Laidunnus
- ”All-in”

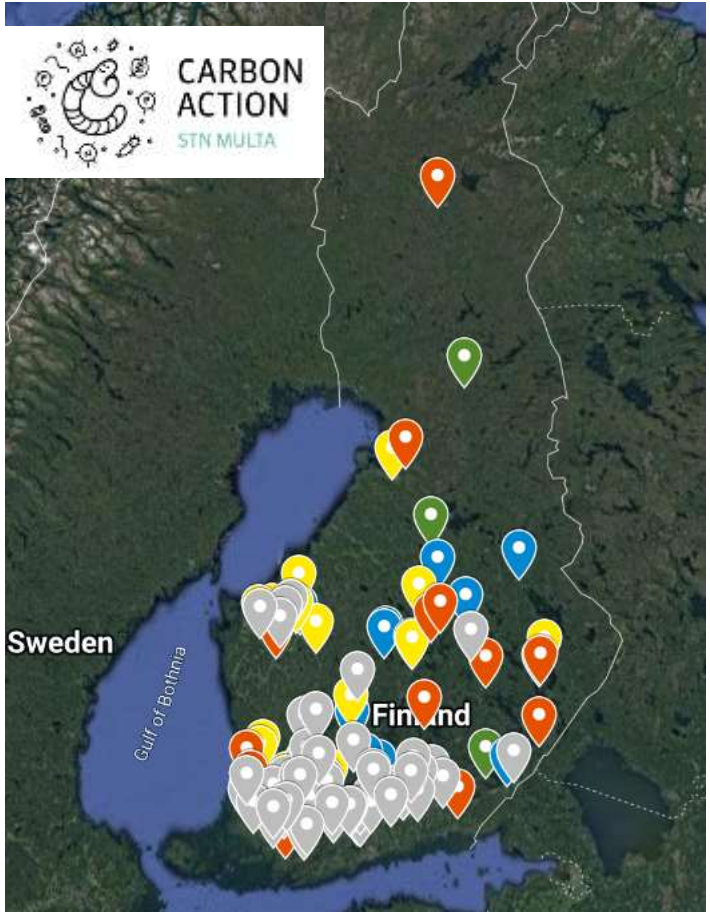

216 lohkoa
= lohkokohtaiset toimet

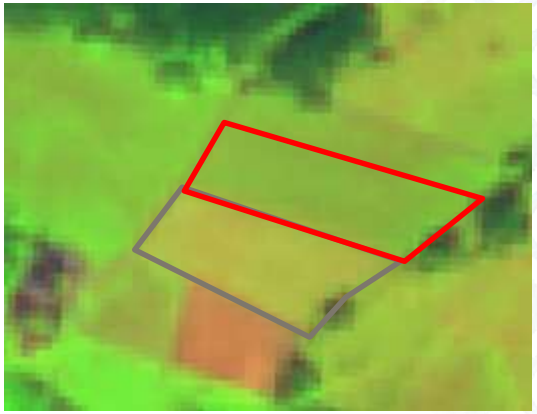

20 intensiivitilaa
3-4 vuomittaustilaa

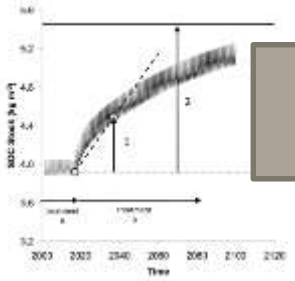

Pelto-observatorio

SYKE

Kiitos!

- Lisätietoa:
  - www.maan-kasvukunto.fi
  - https://carbonaction.org/stn-multa/
  - https://carbonaction.org/maaneuvo-hanke/

